

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Zarys kształtowania się księgozbioru Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie

Author: Agnieszka Łakomy-Chłosta, Karol Makles

Citation style: Łakomy-Chłosta Agnieszka, Makles Karol. (2018). Zarys kształtowania się księgozbioru Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie. "Bibliotheca Nostra" (Nr 4 (2018) s. 30-38).

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ZARYS KSZTAŁTOWANIA SIĘ KSIĘGOZBIORU BIBLIOTEKI FUNDACJI WIKTORA HR. BAWOROWSKIEGO WE LWOWIE

Wśród symboli *le siècle des Lumières* jako jeden z głównych nośników idei oświeceniowych z pewnością można wymienić książkę i bibliotekę. Dążąc do zbierania najróżniejszych artefaktów przeszłości, na przestrzeni XVIII i XIX w. elita dawnej Rzeczypospolitej tworzyła imponujące kolekcje, początkowo księgozbiory osobiste, potem rodowe i fundacyjne (Żbikowska-Migoń, 1973). Biblioteki posiadali Zamoyscy (Biblioteka Ordynacji Zamoyskich – 1811), Krasińscy (Biblioteka Ordynacji Krasińskich – 1844), Ossolińscy (ufundowana przez Józefa Maksymiliana hr. Ossolińskiego)² i wiele innych rodów (Korzon, 1981, s. 255-261). Zbiory nie ograniczały się tylko do książki rękopiśmiennej i drukowanej, gromadzono bowiem także autografy, globusy, mapy, militaria, numizmatykę, obrazy, ryciny, sztychy czy eksponaty archeologiczne (Małczyńska, 1987, s. 81-109). Wzorem dla takich zbiorów były wystawne, pełne obrazów, rzeźb, osobliwości sale biblioteczne, na których wzorowała się słynna biblioteka króla Stanisława Augusta Poniatowskiego czy Jana Andrzeja (1702-1774) i Andrzeja Stanisława (1695-1758) Załuskich, dążących do stworzenia w 1747 r. zasobu narodowego (zob. np. Libera, 2003), uznawanego za pierwszą z publicznych bibliotek narodowych w Europie (Manteufflowa, 1959).

W okresie upadku Rzeczypospolitej wśród motywów działalności kolekcjonerskiej wskazać trzeba także postawy obywatelskie i patriotyczne, związane z zachowaniem, upowszechnianiem oraz kultywowaniem języka i kultury polskiej, co miało niemałe znaczenie dla tożsamości narodowej w okresie zaborów. To także przyświecało właścicielom polskich biblio-

¹ Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej.

² Wspomniane księgozbiory doczekały się wielu monografii i artykułów opisujących dzieje bądź wybrane okresy w historii poszczególnych kolekcji: Biblioteka Ordynacji Zamoyskich – zob. np. (Szyszka, 2005); (Horodyski, 1951); Biblioteka Ordynacji Krasińskich – zob. np. (Ajewski, 2001); (Tchórzewska-Kabata, 2010), Ossolińskich – zob. np. (Kosiński, 1971).

tek, którzy nadawali im nowy charakter, czyli tworzyli kolekcje fundacyjne jako ksiąźnice dostępne szerszej publiczności (Mężyński, 2017, s. 19-32). Pośród kolekcji zakładanych przez polskie rody istotne miejsce dla zachowania i kultywowania polskiego dziedzictwa – w tym dziejów bibliotek – zajmuje ta stworzona przez Wiktora hr. Baworowskiego. W 1897 r. swój zbiór przekształcił w fundację³, która przyjęła nazwę Biblioteka Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego⁴.

Wiktor hr. Baworowski urodził się w Kotłowie⁵, w 1826 r. Ojciec – Józef Baworowski (1780-1841)⁶ herbu Prus II (Wilczekosy) – był zasłużonym żołnierzem polskim w armii napoleońskiej, przyjaźnił się z Aleksandrem Fredrą oraz walczył z Moskalami m. in. w bitwie pod Berezyną (1812). Za zasługi został odznaczony złotym krzyżem „Virtuti Militari”. Matką Wiktora była Felicja hr. Starzeńska herbu Lis ([Konopczyński], 1935, s. 368). Wiktor kształcony był – zgodnie ówczesnie obowiązującą praktyką – początkowo w języku francuskim, potem niemieckim i angielskim. Panujące w bogatszych domach „światowe” podejście do edukacji sprawiło, że początkowo nie władał on prawie językiem polskim, choć w autobiografii wskazywał, że identyfikuje się z polskim poczuciem narodowym (Baworowski 1876, k. 3-4; Eberharter, 2017, s. 103;). Kosmopolityczna droga edukacyjna pozwoliła Wiktorowi uzyskać kompetencje językowe oraz poznać estetykę i dorobek literacki wielu krajów. Na jego dalszą drogę życiową wpływ miała śmierć rodziców, po której rodzeństwem Baworowskich zajął się wuj – Michał hr. Starzeński. Zdecydował on, że Wiktor wraz ze starszym bratem Włodzimierzem zamieszkają we Lwowie, gdzie ten pierwszy skończył studia uniwersyteckie oraz podjął pracę w Namiestnictwie ([Konopczyński], 1935, s. 36). Okres ten okazał się ważny dla Wiktora także z innego powodu, gdyż w 1847 r. zawarł znajomość z Janem Nepomucenem Kamińskim (1777-1855)⁷. Pod jego wpływem zaczął żywo skupiać się na języku polskim i kul-

³ Agnieszka Chamera-Nowak zwraca uwagę, że w tamtym okresie oprócz zbiorów Ossolińskich i Raczyńskich, księgozbiór Baworowianum stanowił jedyną spośród placówek funkcjonujących w tamtym okresie na zasadzie prawnej własności społecznej, a także jedną z ważniejszych bibliotek lwowskich przełomu XIX i XX w. (Chamera-Nowak, 2008).

⁴ W dyskursie naukowym stosowano wymiennie nazwy Biblioteka Baworowskich, Biblioteka Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego, Baworowianum, Biblioteka i Fundacja im. Baworowskich (Fesser, 2016).

⁵ Kotłów – wieś położona nad Bugiem, między Złoczowem a Brodami w obwodzie lwowskim, rejonie złoczowskim.

⁶ Co ciekawe Chamera-Nowak podaje, że ojciec Wiktora (1826-1894), Józef Baworowski (1780-1841), był podczaszym trembowlewskim. Jednak przypuszczamy, że miała na myśli jego dziada po mieczu, także Józefa Baworowskiego z Baworowa (1710-1762). Por. (Chamera-Nowak, 2011, s. 34); Zob. też np. (Boniecki, 1899, s. 132-134); (Dunin-Borkowski, 1908, s. 200-208); (Minakowski, 2018).

⁷ Jan Nepomucen Kamiński (1777-1855) to patriota, animator kultury polskiej, aktor i reżyser, twórca i dyrektor teatru polskiego we Lwowie (nazwany ojcem polskiej sceny galicyjskiej), autor dramatów, poezji, tekstów filozoficznych, tłumacz, redaktor (m. in. „Gazety Lwowskiej” i „Rozmaitości”). Zob. (*Jan*).

turze kraju. To też okres, kiedy hrabia podjął własną działalność twórczą. Publikował wiersze i tłumaczenia wybitnych pisarzy angielskich (Lorda Byrona), francuskich (Wiktora Hugo, Jacques-Melchiora Villefranche'a), niemieckich (Gottfrieda Augusta Bürgera, Johanna Wolfganga Goethego, Friedricha Schillera, Ludwiga Uhlanda, Christopha Martina Wielanda) (Aleksandrowska i in., red., 1968, s. 138-139). Przekłady zyskały uznanie jemu współczesnych, wśród nich m. in. Józefa Ignacego Kraszewskiego, Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza. Część swych prac wydał także pod pseudonimem: Wiktor z Baworowa (Eberharter, 2017, s. 106-107), W. z Baworowa i „Szymon Bitwa” (Dunin-Borkowski, 1908, s. 208)⁸.

Oprócz nacechowanych patriotycznie działań translatorskich, które wzbogaciły polskojęzyczną publiczność o skarby literatury światowej, Wiktor Baworowski w 1850 r. rozpoczął działania mające na celu powołanie do życia ogólnodostępnej biblioteki. Miała ona funkcjonować na zasadach biblioteki fundacyjnej, wzorowanej na fundacji im. Ossolińskich⁹. Kierunek tym działaniom nadał Aleksander Batowski (1799-1862), który sam był wytrawnym bibliofilem (Triller, 1972, s. 43). Księgozbiór powstawał od podstaw: Baworowski kupował polskie pamiątki historyczne, rękopisy, druki, ryciny i obrazy polskie bądź kraju dotyczące. W zakupach – całych imponujących rozmiarami księgozbiorów lub wyselekcjonowanych najciekawszych egzemplarzy – pośredniczył Batowski (Kotula 1926, s. 6-7). W ten sposób w zbiorach znalazły się m.in. biblioteka Aleksandra i Kazimierza Stadnickich ze Żmigrodu, zbiory Ewarysta i Józefa Kuropatnickich, kolekcja rękopisów i starych druków Ambrożego Grabowskiego czy zbiory rękopiśmienne Alojzego Osińskiego oraz Kazimierza Stonczyńskiego (Strączyńskiego). Również sam Batowski przekazał swoją Bibliotekę Odnowską w 1852 r. Baworowskiemu. Podobnie uczynił Dionizy Zubrzycki (Kętrzyński 1892, s. 40-48). Trzon kolekcji powstał w latach 1855-1860. Choć już 1856 r. księgozbiór szacowany był na prawie 9 500 jednostek¹⁰, to w dalszych latach poprzez

⁸ Baworowski jako autor cennych tłumaczeń, w swym dorobku ma także ciekawy, nieco mniej doniosły, choć o dystansie i poczuciu humoru świadczący, epizod związany z działalnością wydawniczą. Mianowicie, wraz z dziennikarzem Julianem Piotrowskim przygotowali – wydawany w 1880 r. we Lwowie – periodyk zatytułowany „Stańczyk. Czasopismo humorystyczne, ilustrowane”, którego jeden numer wyszedł także jako „Stańczyk. Pismo dla ludzi porządnych”. Jak sugeruje katalog Polona, było to czasopismo z satyrycznymi rysunkami Baworowskiego. Być może był też autorem anonimowych tekstów. Najwidoczniej, to liczące sobie do ośmiu stron wydawnictwo nie zyskało zainteresowania, gdyż ukazały się tylko trzy numery.

⁹ Możliwość powołania do życia biblioteki fundacyjnej przez Baworowskiego dawało ówczesne prawo obowiązujące w zaborze austriackim. Nie można było podejmować takiej inicjatywy w dwóch pozostałych zaborach. (Chamera-Nowak, 2011, s. 35).

¹⁰ Jak notuje – na łamach krakowskiego z „Czasu”, z 13 sierpnia 1856 r. – Henryk Schmitt, polski historyk, działacz niepodległościowy i bibliotekarz Baworowianum, stan zbiorów Biblioteki Baworowskiego liczył ok. 9 500 jednostek inwentarzowych (6 000 tomów dzieł polskich i o Polsce, 3 000 tomów obcych i 500 rękopisów). Zob. (Schmitt, 1856, s. 1).

regularne zakupy biblioteka poszerzyła swój zasób, w 1894 r. w jej zasobach znalazło się aż 15 571 tomów druków, 1 800 rękopisów, 110 dyplomów i 10 000 rycin (Kotula 1926, s. 7; Szocki 1998, s. 450-452).

Działalność Wiktora hr. Baworowskiego¹¹ już w czasach mu współczesnych budziła ogromne zainteresowanie¹². Przede wszystkim zwrócić uwagę należy na źródła pisane opisowe. Należą do nich ówczesne wydawnictwa prasowe, które odnosiły się do działalności placówki. Tego typu teksty zamieszczane były m.in. w „Tece Konserwatorskiej”, „Dzienniku Literackim”, „Kwartalniku Historycznym”, „Nauce Polskiej”, „Roczniku Naukowo-Literacko-Artystycznym na rok 1905”, „Przeglądzie Bibliotecznym” i wielu innych (Chamera-Nowak, 2008, s. 57-58). Ogłaszano także opracowania współpracowników placówki; zwraca uwagę tekst *Biblioteka Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie* autorstwa Rudolfa Kotuli, który ukazał się w 1926 r. w publikacji wydanej z okazji Międzynarodowego Zjazdu Bibliotekarzy i Miłośników Książki w Pradze (Chamera-Nowak, 2008, s. 59)¹³. Nie należy pominąć także źródeł pisanych o charakterze aktowym. Każda instytucja w trakcie swojego funkcjonowania wytwarza różnego rodzaju dokumentację, która w późniejszym okresie może być doskonałym źródłem informacji o jej pracy. Baworowski przygotowywał sprawozdania z działalności, które ukazywały się w sprawozdaniach rocznych Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (Chamera-Nowak, 2008, s. 59). Nieocenionymi dokumentami są także wykazy posiadanych dokumentów, inwentarze, katalogi zbiorów czy katalogi kartkowe, a także księga kasowa.

Choć z pewnością ostatnie lata XIX w. pozwoliły Baworowskiemu czerpać radość z rosnącego w siłę księgozbioru, nie szło to w parze z pogarszającym się jego stanem zdrowia. Dla literata, tłumacza i kolekcjonera szczególnie dotkliwa była powolna utrata wzroku, z której powodu 3 sierpnia 1894 r. bibliofil popełnił samobójstwo (Eberharter, 2017, s. 103). Całą swoją spuściznę Baworowski przekazał społeczeństwu – na własność Galicji i Lodomerii – na mocy przygotowanego już 17 maja 1881 r. testamentu, ustanawiają-

¹¹ Por. przechowywany w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej rękopis autobiograficzny Wiktora Baworowskiego, pochodzący prawdopodobnie z 1876 r. oraz wybrane, opublikowane drukiem biografie, życiorysy encyklopedyczne i słownikowe. Zob. np. (Baworowski, 1876); ([Kornopczyński], 1935); (Wasiak, 1972); (Chamera-Nowak, 2011); (Eberharter, 2017).

¹² Stan badań zagadnienia szczegółowo przeanalizowała Agnieszka Chamera-Nowak (Chamera-Nowak, 2008). Znaczną grupę dokumentów pisanych opisowych stanowią szkice o życiu, autobiografia (Baworowski 1876) i biografie hrabiego. Wartość tego typu materiału ma znaczenie dla ustalania zagadnień związanych z współpracownikami biblioteki, a także właścicielami kolekcji, które złożyły się na zbiory placówki (Chamera-Nowak, 2008, s. 60). Podobnym źródłem jest także epistolografia, zwłaszcza korespondencja Baworowskiego m.in. z Augustem Bielowskim, Henrykiem Schmittem, czy Juliuszem Kossakiem i Wacławem Aleksandrem Maciejowskim.

¹³ Artykuły i publikacje naukowe powstawały także w okresie późniejszym, już po zakończeniu działalności Biblioteki, tj. po II wojnie światowej. Ich autorami byli m.in. Agnieszka Chamera-Nowak, Józef Szocki czy Jolanta Gwóźdźnik.

cego fundację. Utrzymywana miała być ona z ok. 8 000 morg ziemi, którą także przekazał na własność kraju. Zgodnie z wolą Baworowskiego powołano fundację, której kierownictwo przejął Wydział Krajowy (organ wykonawczy Sejmu Krajowego Galicji i Lodomerii)¹⁴. Pierwotnie znajdującą się w Myszkowcach pod Tarnopolem bibliotekę w całości przeniesiono do Lwowa i w 1900 r. placówka oficjalnie została otworzona dla publiczności. Opiekę nad nią i jej zbiorami sprawowali powoływani kustosze. W latach 1899-1905 był nim Józef Korzeniowski, wnuk słynnego pisarza także Józefa. Przez następne dziesięć lat, czyli między rokiem 1905 a 1915, funkcje kierowniczą sprawował pisarz powieściowy i publicysta Edmund Naganowski. Najdłużej – bo prawie ćwierć wieku – w okresie 1916-1940 kustoszem był długoletni dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Jana Kazimierza Rudolf Kotula (Bocheński, 1972, s.452-453; Chamera-Nowak, 2011, s. 35). W bibliotece pracowało jednak zawsze kilku bibliotekarzy, zapewniając profesjonalne zarządzanie, w tym realizację czynności bibliotecznych. Przy organizowaniu księgozbioru i zakupach uczestniczył także Zygmunt Batowski (1877-1944), który za swą pracę pobierał wynagrodzenie (Trenkler, 1972, s. 44). Można więc powiedzieć, że był on pracownikiem Baworovianum (*Księga kasowa*, s. 21).

II. 1. Dawny Arsenał Szeniawskiego we Lwowie, wejście główne do Biblioteki Baworowskich. Pobrano 10 stycznia 2018 z: <http://wiki.lvivforever.org.ua/2017/12/08/palats-baworovskih/>.

¹⁴ Wydział Krajowy kierował biblioteką z pomocą kuratora i syndyków zarządzających majątkiem. Zob. np. (*Księga kasowa*, s. 24, 50-51).

II. 2. Biblioteka Baworowskich, budynek od strony zbiegu ul. Bibliotecznej i ul. Doroszenki. Źródło: Józef Kościeszka-Jaworski [*Biblioteka Baworowskich we Lwowie*]. Lwów 1916. Fot., 11,7x16,9 cm. Ze zbiorów Biblioteki Narodowej. Pobrano 10 stycznia 2018 r.: <https://polona.pl/item/biblioteka-baworowskich-we-lwowie,MTQ4MzU0Njg/0/#info:metadata>.

Warto też wspomnieć, że po śmierci fundatora nie zaprzestano rozbudowy zbioru zwłaszcza w 1914 r. fundacja zakupiła liczący 6435 dzieł cenny księgozbiór po zmarłym Zygmuncie hr. Czarneckim (1823-1908) (Kotula, 1926, s. 9; Szocki, 1998, s. 452). „Była to jedna z najcenniejszych i najciekawszych kolekcji, dokumentujących polską kulturę umysłową, założona w 1805 r. w Rusku przez Antoniego Czarneckiego, krajczego koronnego” (Gwioździk, 2014, s. 71). Podobny dynamiczny rozwój kolekcji obserwować można w latach poprzedzających pierwszą wojnę światową i w jej trakcie oraz w czasie walk o niepodległość (tzw. wojny polsko-ukraińskiej 1918-1919). Zbiory biblioteki nieruszone przetrwały zawirowania historyczne. Prosperita trwała też w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. W 1926 r. Kotula podawał, że zbiory zawierały 40 tys. tomów, 38 inkunabułów, 1 238 rękopisów oraz 10 tys. rycin, około 500 dyplomów, 288 obrazów olejnych i wciąż przyrastały (Kotula, 1926, s. 11). Zatem zasób sięgnął liczby ponad 52 tys. jednostek inwentarzowych.

Co zapewne ucieszyłyby fundatora, biblioteka zaczęła odgrywać też swą rolę społeczną, stając się miejscem chętnie odwiedzanym przez badaczy polskich i zagranicznych. Z księgozbioru skorzystało w 1913 roku 766 osób, w 1925 roku – 6398 osób (Kotula, 1926, s. 11), w 1936 roku – 1047 osób (Szocki, 1998, s. 454).

Wybuch wojny 1939 r. rozpoczął trudny okres w dziejach Biblioteki, który przyniósł kolekcji rozproszenie. W zajętych przez Sowieców Lwowie księgozbiór wcielono do Biblioteki Akademii Nauk Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Kiedy do miasta wkroczyli Niemcy, zbiory włączono do Staatsbibliothek in Lemberg. Po przejściu Lwowa przez Armię Czerwoną, zbiory wraz z zasobem Ossolineum, stały się częścią Ukraińskiej Akademii Nauk, a dziś wchodzi w skład Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka, w której pozostaje ok. 98% zbiorów Baworovianum (Chamera-Nowak, 2008, s. 59-60).

Bibliografia

- Ajewski, K. (2001). O losach Biblioteki i Muzeum Ordynacji Krasieńskich w Warszawie w 70. rocznicę otwarcia. *Muzealnictwo*, 43, 27-45.
- Aleksandrowska, E. i in. (red.). (1968), *Bibliografia literatury polskiej. Nowy Korbut. Romantyzm*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Baworowski, W. (1876). *Autobiografia Wiktora Baworowskiego [1826-1894], ze spisem prac i charakterystyką zbiorów Biblioteki Baworowskich we Lwowie* (BJ Rkp. 6161 III).
- Bocheński, A. (1972). Kotula Rudolf. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 452-453). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Boniecki, A. (1899). *Herbarz polski. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*. Cz. 1. T. 1. Warszawa: Gebethner i Wolff.
- Chamera-Nowak, A. (2008). Zarys problematyki dotyczącej Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego. *Czasopismo Zakładu Narodowego Imienia Ossolińskich*, 18/19, 55-64.
- Chamera-Nowak, A. (2011). Baworovianum. *Cenne, Bezczenne, Utracone*, (3), 34-35.
- Dunin-Borkowski, J. (1908). *Almanach błękitny. Genealogia żyjących rodów polskich*. Lwów: Wende i Ska.
- Eberharther, M. (2017). Wiktor hr. Baworowski: bibliofil i tłumacz. *Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu*, 12, 101-115.
- Fesser, D. (2016). Nieznany rękopis z Baworovianum. Perspektywy badań zdigitalizowanych zbiorów z Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka. *Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media*. (3), 41-50.
- Gwóździk, J. (2014). Druki z 1. połowy XVI w. z kolekcji Zygmunta Czarnieckiego w zbiorach lwowskich. *Bibliotheca Nostra*, (4), 70-83.
- Horodyski, B. (1951). Zarys dziejów Biblioteki Ordynacji Zamoyskich. W: *Studia nad książką poświęcone pamięci Kazimierza Piekarskiego* (s. 259-341). Wrocław: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.
- Jan Nepomucen Kamiński. W: *Encyklopedia Teatru Polskiego*. Pobrane 10 stycznia 2018, z: <http://encyklopediateatru.pl/autorzy/608/jan-nepomucen-kaminski>.

- Kętrzyński, W. (1892). Biblioteka W. Baworowskiego we Lwowie. *Teka Konserwatorska*, 1, 40-48.
- [Konopczyński, W.] (1935). Baworowski hr. Wiktor. W: W. Konopczyński (red.), *Polski słownik biograficzny* (s. 368-370). T. 1. Kraków: Polska Akademia Nauk.
- Korzon, K. (1981). Polskie biblioteki fundacyjne w okresie zaborów. *Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej*, 17, 255-261.
- Kotula, R. (1926). *Biblioteka Wiktora Baworowskiego we Lwowie*. Lwów: Zakład Narodowy Ossolińskich.
- Libera, Z. (2003). *Narodziny idei Biblioteki Narodowej w kulturze polskiego Oświecenia*. Warszawa: Biblioteka Narodowa.
- Księgi kasowe biblioteki 1897-1939. Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Archiwum Biblioteki Baworowskich, f. 204, sygn. DE-18180.
- Małczyńska, K. (1987). *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów*. Wrocław: Ossolineum.
- Manteufflowa, M. (1959). Jak powstała pierwsza publiczna biblioteka narodowa w Europie. *Mówią wieki*, (2), Pobrane 10 stycznia 2018, z: https://wilanow-palac.pl/jak_powstala_pierwsza_publiczna_biblioteka_narodowa_w_europie.html.
- Meżyński, A. (2017). *Z dziejów bibliotek w Polsce. Od średniowiecza do 1989 roku*. Warszawa: Znak.
- Minakowski, M. J. (2018). *Włodzimierz hr. Baworowski z Baworowa h. Prus (II - Wilczekosy)*. W: *Genealogia Potomków Sejmu Wielkiego, Wielka genealogia Minakowskiego (Wielcy.pl)*. Pobrane 10 stycznia 2018, z: <http://www.sejm-wielki.pl/b/1.518.79>
- Schmitt, H. (1856). Korespondencja ze Lwowa. *Czas*, (186), 1-2.
- Szocki, J. (1998). Księgozbiór Wiktora Baworowskiego - lwowskiego kolekcjonera i fundatora biblioteki. W: *Lwów, miasto, społeczeństwo, kultura* (s. 447-455). T. 2. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków.
- Szyszką, A. (2005). *Stanisław Kostka Zamojski (1775-1856)*. Zamość: [s.n.].
- Tchórzewska-Kabata, H. (2010). *Pod znakiem światła. Biblioteka Ordynacji Krasieńskich 1844-1944*. Warszawa: Biblioteka Narodowa.
- Trenkler, E. (1972). Batowski Zygmunt. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 44). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Triller, E. (1972). Batowski Aleksander. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 43-44). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Wasiak, J. (1972). *Baworowski Wiktor*. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 46-47). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Żbikowska-Migoń, A. (1973). Polska książka naukowa w oświeceniowych bibliotekach prywatnych. *Roczniki Biblioteczne*, 17, (1-2), 39-65.

Agnieszka Łakomy-Chłosta, Karol Makles

An outline of the creation of bibliotheca in the Count Viktor Baworowski Foundation Library

Abstract

Throughout the 18th and 19th centuries, nobles of the old Polish era strived to collect miscellaneous artefacts from the past, which led to their creating impressive collections. Those collections have not been limited solely to hand-written and printed books. Thus, foundation libraries open to the general public were formed. An example of such a library is the Baworovianum, which functioned in Lviv up until the end of World War II. This article's objective is to trace the beginnings of this library, and to present the history of the creation of that establishment. A story of the library founder's life was presented.

Keywords: Baworowscy Library, foundation libraries, history, Wiktor hr. Baworowski

Agnieszka Łakomy-Chłosta, Karol Makles

Zarys kształtowania się księgozbioru Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie

Streszczenie

Dążąc do zbierania najróżniejszych artefaktów przeszłości, na przestrzeni XVIII i XIX wieku szlachta dawnej Rzeczypospolitej tworzyła imponujące kolekcje, nie ograniczające się tylko do książki rękopiśmiennej i drukowanej. W ten sposób powstawały biblioteki fundacyjne, które udostępniane były szerszej publiczności. Przykładem tego typu księżnicy jest Biblioteka Baworowskich, funkcjonująca do końca II wojny światowej we Lwowie. Celem artykułu jest prześledzenie jej początków i przedstawienie historii powstania placówki. Przedstawiono także życiorys założyciela księżnicy.

Słowa kluczowe: Biblioteka Baworowskiego, biblioteki fundacyjne, historia, Wiktor hr. Baworowski